

Muovisten pakkausmateriaalien yhteispohjoismainen valvontaprojekti 2014

Raportti Suomen tarkastustuloksista

1.Yleistä

Suomi osallistui vuonna 2014 yhteispohjoismaiseen muovisten pakkausmateriaalien valvontahankkeeseen. Tähän hankkeeseen osallistuivat Suomen ohella Norja projektinvetäjänä sekä Tanska, Färsaaret, Ruotsi ja Islanti.

Käytännössä projekti sisälsi kussakin maassa toukokuusta marraskuuhun kestäneen tarkastusjakson, jonka aikana valvontaviranomaiset tarkastivat sekä muovimateriaalien valmistusta ja maahantuontia että niiden käyttöä elintarvikkeiden pakkaamisessa.

Projektia varten oli laadittu ohjeistus, tarkastus- ja arviointilomakkeet ja niiden mukaiset sähköiset vastauspohjat sekä järjestetty koulutusta. Hanke toteutettiin kahden Pohjoismaiden ministerineuvoston (PMN) alaisen elintarvikealan työryhmän tuella. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira oli lisäksi varannut resursseja kansallisen projektin toteuttamiseen.

Projektin vaikuttavuustavoitteet:

- Pohjoismaiden valvontaviranomaisten tietotaidon kehittäminen ja yhdenmukaistaminen; tarkastamaan sekä elintarvikepakkausmateriaalien valmistusta että niiden käyttöä elintarviketeollisuudessa
- Pohjoismaiden toimijoiden tietotaidon kehittäminen: tavoitteena pakkaus- ja muiden elintarvikekontaktimateriaalien lisääntynyt vastaavuus vaatimuksiin nähden - sekä materiaalien valmistuksessa että niiden käytössä elintarviketeollisuudessa
- vaatimustenmukaisuusilmoituksiin ja niiden tausta-asiakirjoihin liittyvä parempi osaaminen ja yhdenmukainen tulkinta Pohjoismaiden viranomaisten kesken
- Suomessa hankkeella toteutettiin myös v. 2012 EU:n Food and Veterinary Officen (FVO) auditoinnin suositusta kehittää etenkin asiakirjoihin perustuvien tarkastusten tekemistä kansallisen valvontaohjeen mukaisesti.

Projektin tavoitteena oli viranomaisten tietotaidon ohella kehittää myös sekä muovi- että elintarvikealan toimijoiden elintarviketurvallisuuteen liittyvää tietämystä. Valvontaviranomaisille pakkaus- ja muu elintarvikekontaktimateriaalien alue on elintarviketurvallisuu den haasteellisimpia valvonta-alueita. Niin muovisten kuin muistakin materiaaleista valmistettujen elintarvikekontaktimateriaalien turvallisuusvaatimusten lähtökohtana on rajoittaa niistä elintarvikkeisiin siirtyvien kemikaalien määrä minimiinsä ja siten suojata ihmisiä liialta kemikaalikuormitukselta.

Projektissa käytetty ohjeasiakirja tarkastuslomakkeineen muokattiin jakson aikana saadun palautteen perusteella, ja se on tarkoitus julkaista PMN:n TemaNord –julkaisusarjassa syksyn 2015 aikana.

2. Projektiin valmistautuminen

Eviran asiantuntija koulutti aluehallintovirastojen ja kuntien elintarvikevalvontaviranomaisia sekä Eviran tarkastuseläinlääkäreitä elintarvikekontaktimateriaalien turvallisuuteen liittyvissä asioissa eri puolilla maata vuosien 2013 ja 2014 aikana ennen projektin alkamista.

Suomesta myös osallistui kymmenen valvontahenkilöä yhteiseen projektikoulutukseen Lundissa maaliskuussa 2014. Evira laati kansalliset projektiohjeet (Dnro 3551/0937/2014) ja käänsi valvontaprojektia varten laaditun pohjoismaisen aineiston ja tarkastuslomakkeet suomeksi sekä tarkastuslomakkeet myös ruotsiksi. Kaikki aineisto sijoitettiin viranomaisten saataville sisäiseen Eviranet - extranettiin ja yleinen ohjeisto myös Eviran ulkoisille internet-sivuilla toimijoiden saataville

<http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/valmistus+ja+myynti/kontaktimateriaalit/yhteispohjoismainen+muovisten+pakkausmateriaalien+valvontahanke+-+evo-hanke+2014-/> .

Eviranetin työtila tarjosi projektiin osallistuville myös kanavan interaktiiviseen viestien, kysymysten ja vastausten välittämiseen.

Evira oli varannut projektin käyttöön elintarvikekontaktimateriaalialan asiantuntijan tarjotakseen projektiin osallistuville tarkastajille käytännönläheistä ja opastavaa tukea. Tämän johdosta Evira sopi Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston (LSS-AVI) kanssa viranomaiskonsultaatiotuen saamisesta projektin tarkastuksiin.

Evira tiedotti valvontaprojektista laajasti etukäteen mm. muovi- ja elintarvikealan toimijoiden yhteistyötapaamisissa ja internet-sivuillaan

<http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/valmistus+ja+myynti/valvonta/tutkimukset+ja+projektit/yhteispohjoismainen--muovisten-pakkausmateriaalien-valvontahanke-/>

3. Käytännön toteutus

Projektin aikana kuntien elintarvikeviranomaiset omilla alueillaan ja Eviran tarkastuseläinlääkärit valvomissaan lihavalmistelaitoksissa tekivät muovipakkausten vaatimustenmukaisuusilmoitusten (Declaration of Compliance, DoC) tarkastuksia. Kuntien viranomaiset tarkastivat asiakirjoja myös muovipakkausten valmistuspaikoissa ja maahantuojilla. Tullilaboratorio puolestaan tarkasti maahantuotujen elintarvikemuovien laatua. Samassa yhteydessä arvioitiin myös toimijoiden ao. lainsäädännön tuntemusta ja yritysten jäljitettävyyssjärjestelmiä.

Kansallisissa ohjeissa tarkastukset pyydettiin kohdentamaan riskiperusteisesti niin materiaalien valmistuksen kuin käytönkin kohteissa. Käytännössä tämä tarkoitti tarkastuksia suurimmissa elintarvikemuoveja valmistavissa tehtaissa ja suurimmissa elintarviketuotantolaitoksissa. Eviran tuoteturvallisuusyksikkö ohjasi valvontaprojektia kansallisesti.

Projektin tarkastuksissa käytettiin 15-kohtaista havaintolomaketta, jolla arvioitiin muutamia vaatimustenmukaisuusilmoituksen keskeisiä kohtia. Kukin havaintokohta arvioitiin 3-portaisella asteikolla: kyllä/hyvä, osittain, ei/heikko. Projektin arviointilomakkeet ovat raportin liitteinä 1 ja 2. Tulokset raportoitiin sähköistä vastausohjelmaa käyttäen Norjan koordinaattorille.

Vaatimustenmukaisuusilmoitus on elintarvikemuoveista annetussa asetuksessa As. (EU) Nro 10/2011¹ säädetty (art. 15 ja 16 sekä liite IV) asiakirja, jolla muovin valmistajan ja muun arvoketjun toimijan on osoitettava tuotteensa vaatimustenmukaisuus säädökseen nähden. Vaatimustenmukaisuusilmoitus on välttämätön asiakirja elintarvikemuovin kelpoisuuden ja käyttötilanteiden osoittamiseksi.

Hankkeeseen liittyi myös mahdollisuus muutaman polyvinyylidikloridi (PVC)-muovinäytteen toimittamiseen ftalaattitutkimuksia varten Tanskan teknilliseen yliopistoon, jolla on akkreditoitu analyysimenetelmä käytössään.

4. Tulokset ja tulosten tarkastelua

Tässä Suomen kansallisessa yhteenvedossa tarkastellaan projektin kannalta muutamia keskeisiä tuloksia eli viranomaisten osallistumisaktiivisuutta, toimijoiden lainsäädännön tuntemusta, muovien ja asiakirjojen jäljitettävyyttä ja sitä, millainen näyttö muovipakkausten turvallisuuden hallinnasta saatiin asiakirjatarkastusten perusteella sekä esitetään johdopäätöksiä ja arvioidaan projektin vaikuttavuutta.

Muut tarkastetut osa-alueet ja niiden arviointitulokset Suomen samoin kuin muidenkin maiden osalta käyvät esille yhteispohjoismaisesta projektiraportista 'Nordic project food contact materials – control of declarations of compliance (DoC)', TemaNord 2015:559²

4.1 Viranomaisten osallistumisaktiivisuus

Suomessa projektiin osallistuttiin hyvin aktiivisesti: yhteensä 44 valvontahenkilöä 30/64 (47 %) kunnallisesta valvontayksiköstä kaikkien aluehallintovirastojen alueelta, Evirasta (osa tarkastuseläinlääkäreistä) ja Tullilaboratoriosta tekivät tarkastuksia. Tarkastusten kokonaismäärät käyvät esille taulukosta 1.

Taulukko 1. Tehtyjen tarkastusten määrä toimialoittain

Toimiala	Tarkastuskohteiden määrä kpl	Tarkastettujen tuotteiden määrä, kpl
Muovipakkausten valmistus ja maahantuonti	37	56
Muovipakkausten käyttö elintarvikealalla	36	58
Yhteensä	73	114

¹ KOMISSION ASETUS (EU) N:o 10/2011, elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuvista muovisista materiaaleista ja tarvikkeista

² Nordic project food contact materials; TemaNord 2015:559, www.norden.org > julkaisut 2015:559

4.2 Toimijoiden lainsäädännön tuntemus

Sekä muovimateriaalialan että myös elintarvikealan toimijoiden lainsäädännön tuntemusta mitattiin pyytämällä heitä luettelemaan elintarvikekontaktimateriaalialan keskeiset säädökset (3 kpl: As (EY) No1935/2004³, As. (EY) Nro 2023/2006⁴, As. (EU) No 10/2011⁵) ja niiden tärkeimmät vaatimukset. Arviointitulokset on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2: Toimijoiden lainsäädännön tuntemuksen taso toiminnoittain

Toiminto	Yhteensä, kpl	Lainsäädännön tuntemuksen taso		
		Hyvä, kpl	Osittain, kpl	Huono, kpl
Muovipakkausten valmistajat	21	16 (76 %)	5 (24 %)	-
Muovipakkausten maahantuoja	16	8 (50 %)	7 (44 %)	1 (6 %)
Muovipakkausten käyttäjät	36	17 (47%)	15 (42 %)	4 (11%)
Yhteensä	73	41 (56 %)	27 (37 %)	5 (7 %)

Muovipakkausten valmistajista 76 prosentilla katsottiin olevan hyvät tiedot alalla sovellettavasta lainsäädännöstä ja sen keskeisistä vaatimuksista; sen sijaan maahantuojista vain noin puolella oli hyvät tiedot lainsäädännöstä. Yhtä maahantuojaa lukuun ottamatta muovialan toimijat tunsivat lainsäädännön hyvin tai osittain. Elintarvikealalla puolestaan hieinan alle puolet (47 %) toimijoista tunsivat hyvin materiaaleja koskevan lainsäädännön, 42 prosenttia osittain ja 11 prosenttia ei tuntenut materiaalisääntöjä.

Elintarvikekontaktimateriaalialan toimijoiden edellytetään laativan As. (EY) No 2023/2006 mukaisesti toimintaansa koskevat hyvän käytännön ohjeet. Lainsäädännön tuntemuksella on olennainen osa hyvän käytännön ohjeen valmistelussa ja sen mukaan tapahtuvassa laadunhallinnassa. Vastaavasti elintarvikealalla elintarvikekontaktimateriaalivaatimusten hallinta kuuluu toimijan omavalvontaan.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1935/2004, elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvista materiaaleista ja tarvikkeista ja direktiivien 80/509/ETY ja 89/109/ETY kumoamisesta

⁴ KOMISSION ASETUS (EY) N:o 2023/2006, elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvien materiaalien ja tarvikkeiden hyvistä tuotantotavoista

⁵ KOMISSION ASETUS (EU) N:o 10/2011, elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuvista muovisista materiaaleista ja tarvikkeista

4.3 Jäljitettävyysjärjestelmät

Sekä muovialan että elintarvikealan kohteissa tarkasteltiin yritysten jäljitettävyysjärjestelmiä ja vaatimustenmukaisuustodistusten sisältöä. Kaikissa tarkastetuissa muovinvalmistuksen ja maahantuonnin yrityksissä oli hyvä tai osittainen jäljitettävyysjärjestelmä. Tarkastetuista elintarvikeyrityksistä puolestaan 31/36 eli 86 prosentilla oli pakkausmateriaalien jäljitettävyyttä koskevat menettelyt omavalvontasuunnitelmassaan.

Toinen merkittävä puoli jäljitettävyyttä on, sisältääkö vaatimustenmukaisuusilmoitus riittävän tarkat tiedot, jotta se on selvästi yhdistettävissä siihen materiaaliin, jota sen on tarkoitus kuvata. Tulokset osoittivat, että todistus ei aina sisältänyt niin tarkkoja yksilöintitietoja, että olisi syntynyt selvä yhteys materiaaliin, jota sen oli tarkoitus edustaa.

4.4 Vaatimustenmukaisuusilmoitusten saatavuus ja laatu

Kussakin tarkastuskohteessa otettiin tarkasteltavaksi yhden tai kahden pakkausmuovin vaatimustenmukaisuutta koskevat asiakirjat. Ensimmäiseksi tarkastettiin, oliko kyseisen muovin asiakirjoja saatavilla. Asiakirjojen laatua arvioitiin asteikolla 'hyvä, osittain tai huono' kuvaamaan sitä, miten asiakirjan perusteella voitiin saada selko kyseisen muovipakkauksen vaatimustenmukaisuuden täyttymisestä ja sen soveltuvuudesta suunniteltuun käyttötarkoitukseen. Arvosana 'hyvä' ei tarkoita täydellistä, vaan että annettu informaatio oli riittävää. Lisäksi on huomattava, että tulokset perustuvat eri tarkastajien yksilöllisiin arviointeihin. Taulukossa 3 on esitetty pakkausmuovien vaatimustenmukaisuudesta esitettyjen asiakirjojen saatavuus ja laatu tarkastushavaintojen perusteella muovialan ja elintarvikealan yrityksissä.

Taulukko 3: Asiakirjojen saatavuus ja laatu toimialoittain

Toimiala	Tarkastettujen muovituotteiden määrä, kpl	Asiakirjojen saatavuus ja laatu, kpl			
		Hyvä	Osittain	Huono	Puuttuu
Muoviala	56	24 (43 %)	23 (41 %)	6 (10 %)	3 (6 %)
Elintarvikeala	58	25 (43 %)	29 (50 %)	3 (5 %)	1 (2 %)
Yhteensä	114	49 (43 %)	52 (46 %)	9 (8 %)	4 (3 %)

Kaikkiaan 73 suomalaisessa muovi- ja elintarvikealan valmistuspaikassa tehtiin yhteensä 114 pakkausmuovin vaatimustenmukaisuutta osoittavien asiakirjojen tarkastusta. Asiakirjat olivat saatavilla 110 (97 %) tuotteen osalta. Yhteensä neljästä muovituotteesta ei ollut saatavilla mitään tietoa siitä, täyttivätkö ne vaatimuksia.

Muovialan yrityksissä tuotteen vaatimustenmukaisuusasiakirja oli saatavilla 53/56 (94,6 %) tarkastetusta tuotteesta ja ne puuttuivat 3/56 (5,6 %) tuotteelta. Asiakirjojen laatu arvioitiin hyväksi 24/53 (45 %) tarkastuksessa.

Elintarvikeyrityksissä muovipakkausten vaatimustenmukaisuusasiakirjat vastaavasti olivat hieman paremmin saatavilla 57/58 (98,3 %) tarkastetusta tuotteesta, eli vain yhdeltä tuotteelta se puuttui, ja asiakirjojen laatu oli hyvä 25/57 (44 %) tarkastuksessa.

Tämän valvontaotoksen perusteella on nähtävissä, että asiakirjat olivat yrityksissä hyvin saatavilla, mutta vaihtelivat suuresti laadultaan. Riittävät tiedot (arviointi 'hyvä') oli saatavilla 49/110 (45 %) asiakirjoista. Sen sijaan 61/110 (55 %) tarkastetuista asiakirjoista ei antanut vaatimuksiin nähden riittävää tietoa. Otoksen perusteella voidaan edelleen havaita, että elintarvikealan toimijat ovat hyvin tietoisia asiakirjojen merkityksestä (vain yhdeltä tuotteelta puuttui) pakkausmateriaalien vaatimustenmukaisuuden hallinnassa, vaikka heidän lainsäädännön tuntemuksensa näytti vähäisemmältä kuin muovialalla (kts. taulukko 2).

Kaikki yritykset saivat valvontakäynniltä havaintolomakkeen lisäksi myös yksityiskohtaisen tarkastuskertomuksen. Näiden pohjalta voi kukin toimija tarkastella omien riskinhallintamenettelyidensä kehittämistä.

Ftalaattianalyysiä varten Suomesta lähetettiin kolme näytettä Tanskan teknilliseen yliopistoon (muovikelmu, maitoletku ja metallikansi (muovitiivisteet)). Kaikki toimitetut näytteet olivat vaatimustenmukaisia.

4.5. Projektiasiantuntijan ja valvontaviranomaisten raportoimia havaintoja

Projektissa kerättiin myös tarkastustilanteisiin ja asiakirjoihin liittyviä sanallisia kommentteja, havaintoja ja vapaata palautetta. Huomiota oli kiinnitetty muun muassa seuraaviin asioihin:

Muovialan kohteessa vaatimustenmukaisuusilmoitukset näyttivät monesti ensi näkemältä riittävilta ja hyviltä, mutta lisätarkastelu osoitti, että aina ei löytynyt riittäviä perusteita asiakirjassa oleville vakuutuksille. Esimerkiksi materiaalin ja sitä varten laaditun asiakirjan jäljitettävyydestä keskenään ei saatu selkeää näyttöä tai vakuutusten perusteena olleita todistusasiakirjoja (esim. analyysitodistuksia) ei voitu yhdistää asianomaiseen vaatimustenmukaisuusilmoitukseen. Edelleen havaittiin, että vaatimustenmukaisuusilmoituksissa oli jonkin verran virheellistä tietoa (esim. raja-arvoissa ja testiolosuhteissa). Yleistä oli myös, että muovin vaatimustenmukaisuusilmoituksissa oli runsaasti muutakin kemikaalilainsäädäntöä, mikä tuo vaikutelman, että laatija ei kenties aina tunne, mikä lainsäädäntö koskee nimenomaan elintarviketurvallisuutta. Vaatimustenmukaisuusilmoitukset olivat usein sisältönsä vaikeaselkoisia, vaikka kyseiselle asiakirjalle on muoviasetuksessa selkeä malli ja sisällön kaava.

Havaittiin, että on myös edelleen toimijoita, jotka eivät ole tietoisia tai eivät huolehdi riittävästi omasta tutkimisveloitteestaan. Todistuksiin oli liitetty myös erilaisia vastuuvapauslausekkeita mahdollisesti sen vuoksi, että ei ollut hankittu riittävää analyysitietoa. Elintarvikealalla puolestaan ei näyttänyt kiinnitettävän riittävästi huomiota ainekohtaisiin siirtymärajoihin (specific migration limits, SML) tai muovien sisältämiin niin sanottuihin kaksoiskäyttöisiin (dual use) lisäaineisiin.

4.6 Suomen valvontatulosten vertailua koko projektin tuloksiin

Kuusi pohjoismaata kattaneessa projektissa tarkastettiin kaikkiaan 181 muovi- tai elintarvikealan valmistuspaikassa yhteensä 280 muovipakkauksen vaatimustenmukaisuutta osoittavaa asiakirjaa.

Suomen osuus yhteispohjoismaisten tarkastusten kokonaismäärästä oli huomattava: tarkastetuista toimijoista/laitoksista 73/181 eli 40 % ja tarkastetuista tuotteista 114/280 eli 41 % oli suomalaisia. Tulos osoittaa valvojilta ja heidän toimintayksiköiltään kiitettävää kiinnostusta ja paneutumista yhteen valvonta-alueen haasteellisimmista aiheista.

Muovialan toimijoiden lainsäädännön tuntemus (valmistajat/hyvä tuntemus: 75 % ja maahantuojat vastaavasti: 50 %) oli Suomessa samalla tasolla kuin muissakin Pohjoismaissa, mutta sen sijaan elintarvikealan toimijoiden lainsäädännön tuntemus oli muita maita paremmalla tasolla: Suomi, hyvä tuntemus: 47 %, Pohjoismaat yhteensä 35 %.

Muut tarkastetut kohteet ja niiden määrät vaihtelivat maittain niin paljon, että selkeitä vertailuita esitettyjen vaatimustenmukaisuusilmoitusten määrästä ja laadusta ei voi tehdä muutoin kuin, että hyvänä esimerkkinä nousee esille Tanska ja Fär-saaret, joilla asiakirjat olivat saatavilla kaikista tarkastetuista muovituotteista sekä valmistuspaikoissa että maahantuojilla. Suomessa kyseiset asiakirjat olivat saatavilla 97 prosentilla, Islannilla 83 prosentilla, Ruotsilla 77 prosentilla ja Norjalla 76 prosentilla muovituotteista.

5. Pohdintaa

Hyvä osallistumisaktiiviteetti perustunee paljolti siihen, että projektiin osallistuville oli tarjolla ennakkoon paljon koulutusta ja konkreettista tukea varsinaisen valvontajakson aikana. Valvojat voivat esittää LSS-AVI:n asiantuntija-ylitarkastajalle tarkastamiinsa asiakirjoihin liittyviä kysymyksiä tai pyytää asiantuntijaa mukaansa opastamaan tarkastuskäynnille. Hänen apuaan käyttivätkin lähes kaikki projektiin osallistuneet valvojat. Asiantuntijan apu ohjasi tarkastavia viranomaisia myös yhdenmukaisiin tulkintoihin. Valvojien ohella myös toimijat saivat häneltä runsaasti käytännönläheistä opastusta ja neuvontaa.

Projektitarkastus kohdistui muovin vaatimustenmukaisuutta osoittaviin asiakirjoihin. Tulokset osoittivat, että muovipakkauksia koskevat asiakirjat olivat yrityksissä hyvin saatavilla (97 % tuotteista). Riittävät tiedot (arviointi 'hyvä') oli saatavissa 45 prosentissa asiakirjoista. Sen sijaan 55 prosenttia tarkastetuista asiakirjoista ei antanut vaatimukseen nähden riittävästi tietoa. Myös valvojilta tulleen vapaan palautteen mukaan vaatimustenmukaisuuden hallinnassa on vielä kuitenkin paljon haasteita niilläkin toimijoilla, joiden asiakirjat näyttivät päällisin puolin hyviltä.

Projekti toi esille myös, että niin valvontaviranomaisten kuin toimijoidenkin tietotaidoissa on kehitettävää. Tämän johdosta Eviran on edelleenkin syytä sekä tarjota valvontaviranomaisille ohjausta eri tavoilla että osallistua toimijoiden koulutukseen esimerkiksi luennoimalla koulutusjärjestäjien tilaisuuksissa. Myös toimialayhdistykset voisivat edelleen tukea jäsenistönsä elintarvikekontaktimateriaalialan tuntemusta.

6. Arvio valvontaprojektin vaikuttavuudesta

Projektiin osallistuneille valvojille ja toimijoille lähetettiin valvontajakson päätyttyä Webropol – kysely projektin vaikuttavuuden arvioimiseksi. Palautekyselyyn vastasi 16 valvojaa. Vastaajista kolme neljäsosaa oli sitä mieltä, että projekti paransi heidän lainsäädännön tuntemustaan ja valvontaosaamistaan paljon tai kohtalaisesti. Erityisesti kiitettiin Eviran tarjoamaa konsultaatiotukea. Kahdeksan tarkastuksen kohteena ollutta toimijaa vastasi kyselyyn. Kaikkien vastanneiden mielestä projekti oli parantanut heidän elintarvikekontaktimateriaaleihin liittyvää tietämystään kohtalaisesti tai jonkin verran.

7. Yhteenveto

Suomi osallistui vuonna 2014 yhteispohjoismaiseen muovisten pakkausmateriaalien valvontahankkeeseen yhdessä Norjan Ruotsin, Islannin sekä Tanskan ja Fär –saarten kanssa.,

Projektin tavoitteena oli viranomaisten tietotaidon kehittäminen pakkaus- ja muiden elintarvikekontaktimateriaalien valvonnan alueella, joka on elintarvikeeturvallisuuden haasteellisia valvonta-alueita. Projektin tavoitteena oli myös jakaa sekä muovi- että elintarvikealan toimijoille materiaalien elintarvikeeturvallisuuden hallintaan liittyvää tietoa. Turvallisuusvaatimusten lähtökohtana on rajoittaa materiaaleista elintarvikkeisiin siirtyvien kemikaalien määrä minimiinsä ja siten suojata ihmisiä liialta kemikaalikuormitukselta

Projektin aikana kuntien elintarvikeviranomaiset alueillaan ja Eviran tarkastuseläinlääkärit sekä tullilaboratorio tekivät muovipakkausten vaatimustenmukaisuusilmoitusten (Declaration of compliance, DoC) tarkastuksia yhteispohjoismaisesti laaditun ohjeistuksen mukaan sekä muovialan että elintarvikealan yrityksissä. Vaatimustenmukaisuusilmoitus on lainsäädännön vaatima muovimateriaalin turvallisuutta ja elintarvikekelpoisuutta osoittava asiakirja.

Suomessa projektiin osallistuttiin hyvin aktiivisesti, sillä maamme osuus yhteispohjoismaisten tarkastusten kokonaismäärästä oli huomattava: tarkastetuista yrityksistä 40 prosenttia oli suomalaisia, ja 41 prosenttia tarkastetuista tuotteista oli suomalaisia.

Tämän valvontaotoksen perusteella on nähtävissä, että vaatimustenmukaisuutta osoittavat asiakirjat olivat yrityksissä hyvin saatavilla, 97 prosentilla yrityksistä, mutta ne vaihtelivat suuresti laadultaan. Hieman alle puolet (45 %) asiakirjoista sisälsi elintarvikeeturvallisuuden kannalta riittävät tiedot (arviointi 'hyvä'). Sen sijaan 55 prosenttia tarkastetuista asiakirjoista ei antanut vaatimukseen nähden riittävää tietoa (arviointi 'osittain' tai 'huono').

Tuloksista käy edelleen esille, että muovialan toimijoiden lainsäädännön tuntemus oli Suomessa samalla tasolla kuin muissakin Pohjoismaissa, mutta sen sijaan elintarvikealan toimijoiden lainsäädännön tuntemus oli tämän otoksen mukaan muita maita hiukan paremmalla tasolla. Projektissa tarkastettiin myös yritysten pakkausmateriaaleja koskevia jäljitettävyyjärjestelmiä. Tarkastetuissa yrityksissä pääsääntöisesti oli jäljitettävyyjärjestelmä. Tulokset kuitenkin osoittivat, että materiaalista annettu todistus ei aina sisältänyt

niin tarkkoja yksilöintitietoja, että olisi syntynyt selvä yhteys sen materiaalin kanssa, jota todistuksen oli tarkoitus edustaa.

Projektiin osallistuneista valvojista kolme neljäsosaa oli sitä mieltä, että projekti paransi heidän lainsäädännön tuntemustaan ja valvontaosaamistaan paljon tai kohtalaisesti. Eri-tyisesti kiitettiin Eviran tarjoamaa konsultaatiotukea. Kaikkien palautetta antaneiden toimijoiden mielestä projekti oli myös parantanut heidän elintarvikekontaktimateriaaleihin liittyvää tietämystään kohtalaisesti tai jonkin verran.

Yhteispohjoismaisen valvontaprojektin tulokset on julkaistu Pohjoismaiden ministerineuvoston julkaisusarjassa TemaNord 2015:559⁶.

Liite 1: Raportointilomake – kontaktimateriaalien valmistajat ja maahantuojat

Liite 2: Raportointilomake – elintarvikkeiden valmistajat

⁶ Nordic project food contact materials – control of declarations of compliance (DoC), TemaNord 2015:559, www.norden.org